

Oslo kommune
Utdanningsetaten
Brusetkollen skole og ressurscenter

HANDLINGSPLAN FOR ET TRYGT OG INKLUDERENDE SKOLEMILJØ BRUSETKOLLEN SKOLE OG RESSURSSENTER

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.

Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åtferd som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak.

(Opplæringslova § 9a-3. *Det psykososiale miljøet*)

Forord av rektor

Brusetkollen skole og ressurscenter har utarbeidet en handlingsplan for å sikre et trygt og inkluderende skolemiljø. Planen skal være et redskap for både ledelsen, personalet, elevene og foreldrene i det systematiske arbeidet med å forhindre mobbing og styrke sosial kompetanse.

Handlingsplanen er bygget opp rundt disse fem hovedpunktene:

- Forebyggende arbeid
- Mistanke om mobbing
- Avdekking av mobbesaker
- Intervensjon i mobbesaker
- Oppfølging og kontinuitet

Skolens mål er at alle elever skal oppleve et trygt og godt arbeidsmiljø fritt for mobbing! Dette skal vi få til gjennom et godt og tett samarbeid på alle nivåer i skolemiljøet.

”Med mobbing eller plaging forstår vi psykisk og/eller fysisk vold rettet mot et menneske, utført av enkeltpersoner eller grupper. Mobbing forutsetter et ujevnt styrkeforhold mellom offer og plager, og episodene gjentas over tid”.

(Roland og Sørensen Vaaland, i ”Zero, SAFs program mot mobbing. Lærerveiledning”, 2003)

Med krenkende atferd menes handlinger som på en eller annen måte oppleves ubehagelig eller nedverdiggende for den enkelte.

(Brusetkollen skole, 2012)

Samarbeidet mellom skolen og foresatte er sentralt både innen forebygging og løsning av mobbesaker. Alle voksne rundt barnet har et stort ansvar for å gjøre sin innsats for elevenes trygghet og trivsel. Ansatte ved Brusetkollen skole har en kontinuerlig plikt til aktivt å følge med på om elevene har det trygt og godt.

Arbeidet mot mobbing og krenkende atferd er forankret i Opplæringsloven kapittel 9a som omhandler elevens arbeidsmiljø. Handlingsplanen følger også opp intensjonene i Partnerskap mot mobbing i Oslo 2016 – 2019.

Brusetkollen skole og ressurscenter, februar 2017.

Aase Midkiff
rektor

Innholdsfortegnelse

1.0 Generelt for å fremme et trygt og inkluderende skolemiljø

- 1.1 Prosedyrer ved skolestart
- 1.0 Rutiner om morgenen, i friminutt og ved overganger
- 1.1 Organisering av undervisning
- 1.2 Relasjon lærer-elev
- 1.3 Relasjon lærer-klasse/gruppe
- 1.4 Relasjon elev-elev
- 1.5 Skolens samarbeid med foresatte
- 1.6 Driftsstyret
- 1.7 Ansattes møtetid

2.0 Mistanke om mobbing

- 2.1 Handlingsplikten
- 2.2 Felles strategi

3.0 Prosedyrer når mobbing er meldt eller avdekket

- 3.1 Undersøkelser og observasjon
- 3.2 Samtale med den som er blitt mobbet
- 3.3 Samtale foresatte til den som er blitt mobbet
- 3.4 Samtale med den som mobber
- 3.5 Samtale med foresatte til den som mobber
- 3.6 Enkeltvedtak
- 3.7 Sanksjoner og dokumentasjon
- 3.8 Oppfølging

4.0 Oppfølging og kontinuitet

- 4.1 Arbeid i etterkant av en mobbesak
- 4.2 Ansvarskjede
- 4.3 Faste tiltak i årshjulet
- 4.4 Informasjon om handlingsplanen
- 4.5 Samarbeid med andre instanser
- 4.6 Årlig gjennomgang

5.0 Litteraturhenvisninger

1.0 Generelt for å fremme et trygt og inkluderende skolemiljø

Mål: Skolen har en kultur som virker forebyggende på mobbing og krenkende atferd

1.1 Prosedyrer ved skolestart

Skolestarten skal være vel forberedt fra skolens side og møtet mellom elev og lærer skal være planlagt. Læreren møter klassen/gruppen på en måte som signaliserer trygg ledelse og ivaretagelse som basis for gjensidig tillit.

Elev og foresatte gjøres kjent med Osloskolens ordensreglement generelt og Brusetskollen skoles ordensreglement spesielt. Alle elever skal ha en oppstartsamtale med sin kontaktlærer, der temaet mobbing og krenkende atferd inngår.

Elev og foresatte skal gjøres kjent med hvor og hvordan de kan si i fra om de opplever mobbing, krenkelser og ekskludering.

Rektor går gjennom handlingsplan mot mobbing og krenkende atferd med alle ansatte på planleggingsdagene før hvert høstsemester.

Alle ansatte kvitterer for at de har lest planen og kjenner til sitt ansvar og sine plikter.

Oslo kommunes og Brusetskollen skoles ordensreglement finnes på skolens hjemmeside:

brusetskollen.osloskolen.no

1.2 Rutiner om morgenen, i friminutt og ved overganger

Lærerne møter elevene når de kommer til skolen og er sammen med dem til oppstart av undervisning.

Lærerne er tilstede og følger elevene i alle friminutt og overganger.

Det er lærerens oppgave å være aktivt oppsøkende og spørrende til situasjoner som kan oppstå mellom elever i friminutt eller overganger.

1.3 Organisering av undervisning

Skolens elever er delt inn i grupper på maksimalt fem elever. Det er to lærere i hver gruppe.

Hver lærer har oppfølgingsansvar for én til tre elever.

Det skal jobbes forebyggende med holdninger i alle undervisningssituasjoner etter læreplanens generelle del, samt i fag der det er naturlig å behandle temaet, både teoretisk og praktisk. Arbeidet med å styrke elevenes sosiale kompetanse og øve på sosiale ferdigheter står helt sentralt i skolens pedagogiske arbeid.

1.4 Relasjon lærer - elev Mål: Lærer er en tydelig autoritativ voksen som eleven kan ha tillit til

Skolen organiserer slik at lærernes relasjonsbygging til elevene pågår kontinuerlig og har høy kvalitet.

Lærerne har ansvar for å skape en god relasjon til hver enkelt elev, blant annet ved å sette seg inn i elevens utfordringer og forutsetninger.

Kontaktlæreren er ansvarlig for å ha jevnlig samtaler med elevene der elevens trivsel og subjektive opplevelse av skolemiljøet følges opp. Der det er aktuelt, settes egne sosiale ferdighetsmål for eleven i den individuelle opplæringsplanen (IOP), eller skriftliggjøres i andre kontrakter/avtaler (korttidselever).

1.5 Relasjon lærer – klasse/gruppe

Lærerne utøver tydelig klasseledelse på en slik måte at klassen/gruppen oppleves som et trygt sted for alle elevene

Læreren stiller krav ut fra skolens felles forventninger.

1.6 Relasjonen elev – elev

Lærerne har ansvar for å skape gode rammer for utviklingen av elev-elev relasjoner, slik at de tar vare på hverandre og er opptatt av at alle har det trygt. Lærerne skal aktivt hjelpe elevene og veilede dem hvis det oppstår utfordringer i det sosiale samspillet.

Det utarbeides klasseregler ut i fra skolens forventninger/ordensreglement. Elevene skal utvikle kunnskap om temaet mobbing og bygge opp holdninger som vil motvirke mobbing. Nettmobbing og nettvett inngår i dette.

1.7 Skolens samarbeid med foresatte (Tilla, institusjonene, foreldre)

Mål: Relasjonen mellom lærer og den enkelte elevs foresatte er preget av respekt, tillit og samarbeidsvilje

Skolens lærer har daglig overføring før og etter skoledagen med Tilla (boenhet for korttidselevne). For langtidselevne er det ukentlig kontakt med øvrige foresatte/foreldre. Her diskuteres elevens faglige og sosiale utvikling. Ved behov skal dialogen være hyppigere.

Vi følger milepælplanen i samtaler med foreldrene til korttidselevne. I vurderingssamtalen før inntak vil det bli tatt opp om eleven har egne sårbarheter, eller erfaringer med krenkelser, som gjør det nødvendig å ha skjerpet innsats rundt eleven.

Det skrives en halvårsrapport for langtidselevne hvor semesteret oppsummeres. Korttidselevnes opphold dokumenteres ved en oppholdsrapport.

1.8 Driftsstyret

§9a-3 blir behandlet som eget punkt på driftsstyremøtene

1.9 Ansattes møtetid

Mobbing og krenkende atferd tas opp som fast punkt på skolens ukentlige elevmøter. Kortsiktige og langsiktige tiltak planlegges ut i fra behov.

Ved episoder mellom møtene, tas dette opp umiddelbart.

2.0 Mistanke om mobbing

2.1 Handlingsplikten

Skolens ansatte har plikt til å utrede om mobbing eller krenkende atferd har funnet sted dersom mistanke foreligger. Mistanken formidles kontaktlærer og rektor.

2.2 Felles strategi

Skolens felles strategi skal sikre at lærere eller foresatte som tar opp en mobbesak, vet at den blir seriøst behandlet etter retningslinjer man er blitt enige om.

3.0 Prosedyrer når mobbing er meldt eller avdekket

Mål: Skolen tar ansvar og initiativ for å stoppe mobbing og at dette gjøres på måter som i neste omgang forebygger mobbing ved skolen

3.1

Undersøkelser og observasjon for å skaffe informasjon.

Ansvar: Alle ansatte er pliktige til å melde mulig mobbesak til elevens kontaktlærer og skolens ledelse.

3.2

Samtaler med den som er blitt mobbet, for å skaffe informasjon og gi støtte. **Ansvar:** Kontaktlæreren til den som er blitt mobbet.

3.3

Samtale med foresatte til den som er blitt mobbet.

Ansvar: Kontaktlæreren til den som er blitt mobbet.

3.4

Samtale med den som mobber. Selv om det er flere som mobber, må vi snakke med én om gangen. Hensikten med samtalen er å gi beskjed om at mobbingen er uakseptabel, og må stoppe umiddelbart. Vi inviterer så til samarbeid for å få slutt på mobbingen, gjør avtaler om hva som skal skje og setter opp en ny samtale. Husk at den utsatte ikke skal møte mobberen. **Ansvar:** Kontaktlærer til mobberen sammen med en fra ledelsen.

3.5

Samtale med mobbernes foresatte hver for seg. Dersom foresatte ønsker det, kan vi snakke med flere samtidig. Ikke la foresatte selv ordne opp i elevgruppa.

Ansvar: Kontaktlærer til mobberen sammen med en fra ledelsen utpekt av rektor

3.6

Enkeltvedtak. Rektor avgjør om det skal fattes enkeltvedtak når vi har oppdaget mobbing. Foresatte kan også be om at skolen gjør noe. Da må rektor treffe et enkeltvedtak. **Ansvar:** Rektor.

3.7

Sanksjoner og dokumentasjon. Sett inn sanksjoner overfor mobbere dersom det er nødvendig. Sanksjonene dokumenteres.

Ansvar: Rektor.

3.8

Oppfølging. Mobbesituasjonen følges inntil den opphører helt. Alle skal kunne gå på skolen sammen og oppleve sosial tilhørighet og trygghet. Etter en tid kan det være gunstig å ha en samtale mellom den som ble plaget, og mobberne. Ikke gjør dette for tidlig. Husk at det tar tid å komme over alvorlige krenkelser.

Ansvar: Kontaktlærer til mobberen sammen med en fra ledelsen utpekt av rektor.

3.9

Søk råd og hjelp om nødvendig. Bruk tilgjengelig ekspertise, PP-tjenesten eller andre ressurspersoner i kommunen. Vi kan også kontakte Statped, dersom det lokale apparatet trenger assistanse.

Ansvar: Rektor gjennom ledelsesgruppen.

4.0 Oppfølging og kontinuitet

4.1 Arbeid i etterkant av en mobbesak

Etter at en mobbesak er løst eller at det er tatt affære for å endre situasjonen, vil det være nødvendig å jobbe strategisk med de ulike partene: mobbeofferet, mobberne og tilskuerne. Målet med dette arbeidet må være å hjelpe den enkelte og hindre mobbing i fremtiden.

Dette arbeidet vil være situasjons- og elevavhengig. Kontaktlærer er ansvarlig for å legge frem forslag til arbeidsmåter for rektor. Rektor beslutter videre prosess.

Problemløsning på individnivå og etterarbeid etter en mobbesak kan avdekke svakheter i systemet. Dette må tas opp for å forbedre skolens arbeid. Det er derfor viktig at hver mobbesak avsluttes med en evaluering, der ledelsen sammen med de aktuelle partene drøfter hva en i organisasjonen kan lære av denne saken, med tanke på å forebygge og håndtere mobbing.

4.2 Ansvarskjede

Prinsippet er at problemer løses på lavest mulige nivå, men at lærere vet når saker skal meldes videre og vet hvem de kan henvende seg til hvis problemene ikke kan løses på deres nivå. Det vil altså være som en trapp, der problemene søkes løst lavest mulig, men der en går lenger opp i trappen når det er nødvendig.

4.3 Faste tiltak i årshjulet

For å sikre kontinuitet i tiltakene for å forebygge, avdekke og stoppe pågående mobbing, settes faste tiltak på skolen inn i en kalender over skoleåret.

Skolens ledelse er ansvarlig for å sette opp implementeringstidspunkter og evalueringstidspunkters utover det som er synliggjort i denne planen

4.4 Informasjon om handlingsplanen

Nyansatte må innføres i handlingsplanen slik at de kan delta i skolens arbeid mot mobbing. Nye elever og foresatte må bli kjent med skolens arbeid mot mobbing.

Rektor er ansvarlig.

4.5 Samarbeid med andre instanser

Godt samarbeid og gode overføringer morgen og ettermiddag med Tilla og institusjonene. Ytterligere aktuelle instanser kan være: politi, barnevern, BUP, PPT, helsesøster, Senter for atferdsforskning m.fl.

4.6 Årlig gjennomgang og revisjon av handlingsplanen

For å gjøre handlingsplanen til et aktivt verktøy i organisasjonen, vil det være nødvendig med en årlig gjennomgang for å vurdere om planen fungerer tilfredsstillende eller om det er nødvendig med revisjon.

Rektor er ansvarlig for evaluering og revisjon av handlingsplanen en gang pr. år og fortløpende dersom nye vedtak fattes som følge av avdekkede svakheter ved planen.

5.0 LITTERATURHENVISNINGER

Litteratur som tar for seg relasjonen lærer – elev og lærer – klasse/gruppe:

- Berger, A-H. (2000). *Som elevene ser det: hva får elevene til å bråke eller lære?* Oslo. Cappelen Akademisk.
- Ertesvåg, S. & Størksen, S.(2011). *Implementering av skuleomfattande arbeid*. SAF, UiS.
- Ertesvåg, S. K. & Vaaland, G.S.(2007). Prevention and reduction of behavioural problems in school: An evaluation of the Respect-program. I *Educational psychology*, 27(6), pp. 713-736
- Fuglestad, O. L. (1993). *Samspel og motspell*. Oslo. Samlaget.
- Gordon, T. (1979). *Snakk med oss lærer*. Oslo. Dreyer.
- Juul, J. & Jensen, H. (2003). *Fra lydighet til ansvarlighet: pedagogisk relasjonskompetanse*. Oslo. Pedagogisk forum.
- Molnar, A. (1993). *Skolen og problemelevne*. Oslo. Universitetsforlaget.
- Nordahl, T. (2002). *Eleven som aktør*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nordahl, T. (2008). Klassen som læringsmiljø og lærerens ansvar. I Krejsler, J.B. & Moos, L.(red.) *Klasseledelse – maktkampe i praksis, pædagogik og politikk*. S. 145-161. Nordahl, T., Gravkrok, Ø., Knudsmoen, H., Larsen, T.M.B. og Rørnes, K.(2006). *Forebyggende innsatser i skolen*. Sosial og helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet.
- Nordahl, T. & Sørli, M-A. (1997). Elever som viser problematferd i skolen – pedagogiske utfordringer. I I.M. Helgeland (red.). *Utfordrende ungdom i skolen*. Revidert utgave. Oslo: Kommuneforlaget.
- Ogden T. (2001). *Sosial kompetanse og problematferd i skolen: kompetanseutviklende og problemløsende arbeid i skolen*. Oslo. Gyldendal, akademisk.
- Ogden, T. (2002). *Klasse- og undervisningsledelse*. Bedre skole småskriftserie nr. 6. Oslo. Bedre Skole.
- Roland E. (1998). *Elevkollektivet*. Stavanger. Rebell forlag.
- Roland, E. & Vaaland, G.S. (2011). *Klasseledelse og atferdsvansker*. SAF, UiS.
- Roland, E. & Vaaland, G.S. (2011). *Respektprogrammet*. SAF, UiS.
- Roland, E. & Vaaland, G.S. (2003) *Zero, SAFs program mot mobbing. Lærerveiledning*. Stavanger. Senter for atferdsforskning.
- Roland, P. (2011). *Problematferd i skolen – hvordan kan pedagoger håndtere aggressiv atferd?* SAF, UiS.
- Rørnes, K., Overland, T., Roland, E. & Tveitereid, K. (2006). Læreren som leder. I *Forebyggende innsatser i skolen*. Sosial og helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet.
- Schmuck, R. & Schmuck, P. (1992). *Livet i klasserommet*. ny utg. Oslo: Cappelen forlag.
- Shariff, S. (2008). *Cyber-bullying. Issues and solutions for the school, the classroom and the home*. London, Routledge.
- Skaalvik, E. M. & Skaalvik, S. (2005). *Skolen som læringsarena. Selvoppfatning, motivasjon og læring*. Oslo. Universitetsforlaget.
- Slåttøy, A. (2002). *Problematferd i klasserommet*. Oslo: Cappelen Akademiske forlag.
- Utdanningsdirektoratet (2011). *Arbeid mot mobbing. Veileder for ansatte og ledere i grunnskolen*.

Utdanningsdirektoratet (2008). *Elevenes skolemiljø. Kapittel 9a i opplæringsloven*.
Utdanningsdirektoratet (2010). *Retten til et godt psykososialt miljø etter opplæringsloven kapittel 9a*. RundskrivUdir.-2-2010.
Utdanningsdirektoratet. *Utvikling av sosial kompetanse. Veileder for skolen*.
Westblad-Dicks, M. (2002). *Å håndtere livet i skolen. Det gode møtet mellom lærere, elever og foreldre*. Oslo. Kommuneforlaget.

Litteratur som tar for seg temaet relasjoner mellom elever:

Brunland, O. A. & Eikbu, K. T.(1992). *Tren opp motet*. Oslo. Universitetsforlaget.
Endrerud, T. (1990). *Ansvarslæring*. Oslo. Universitetsforlaget.
Flack, T. (2010). *Innblikk. Et sosial – analytisk verktøy for å forebygge og avdekke skjult mobbing*. Stavanger, SAF, UiS.
Foros, P. B.(1989). *Læring av ansvar: Fra handling til holdning*. Oslo. Universitetsforlaget.
Fuglestad, O. L. (1993). *Samspel og motspel*. Oslo. Samlaget.
Helseth, H (2007). *Kunnskapsstatus om kjønnsrelatert mobbing blant barn og unge*. Høgskolen i Nesna.
Munthe, E., Auestad, K., Midthassel, S., Roland, K., Midthassel, U.V. & Hetland, I. (2003). *Elevrådets idéhefte mot mobbing*. Stavanger. Senter for atferdsforskning.
Roland, E. (1998). *Elevkollektivet*. Stavanger. Rebell forlag.
Roland, E. (2007). *Mobbingens psykologi*. Oslo. Universitetsforlaget.
Roland, E. & Auestad, G. (2009). *Seksuell orientering og mobbing*. Stavanger, Senter for Atferdsforskning, UiS.
Schmuck, R. & Schmuck, P. (1992). *Livet i klasserommet*, ny utg. Oslo. Cappelen forlag.
Utdanningsdirektoratet(2011). *Arbeid mot mobbing. Veileder for ansatte og ledere i grunnskolen*.
Utdanningsdirektoratet(2008). *Elevenes skolemiljø. Kapittel 9a i opplæringsloven*.
Utdanningsdirektoratet. *Utvikling av sosial kompetanse. Veileder for skolen*.
Vaaland, G. S., Ertesvåg, S. K., Størksen S., Veland, J., Roland, P. & Flack, T. (2005). *"I fjor ville eg slått, men i år er det ikkje lov". Rapport frå gjennomføring og evaluering av ConnectOslo 2002-2005*. Stavanger, SAF, UiS
Westblad-Dicks, M. (2002). *Å håndtere livet i skolen. Det gode møtet mellom lærere, elever og foreldre*. Oslo. Kommuneforlaget.
www.dubestemmer.no www.medietilsynet.no
www.tryggbruk.no

Litteratur som tar for seg temaet gode relasjoner mellom skole og hjem:

Andersen, J. (1995). *Foreldresamtaler: En innføring*. Oslo. Pedagogisk forum.
Andersen, J. (1996). *Mer foreldresamarbeid*. Oslo, Pedagogisk Forum.
Andersen, J. (2002). *Vanskelige samtaler pågår*. Oslo, Pedagogisk Forum.
Haabeth, I. (2010). *Dagbok fra en mors verste mareritt – mobbing i skolen*. Humanist Forlag.
Jensen, J. og Jensen, H. (2007). *Profesjonelt forældresamarbeide*. København, Akademisk forlag.
Kristiansen, T. (2004). *Foreldrene - skolens nye ressurs. Utfordringer til samtale mellom lærere og foreldre*. Bergen, DAMM & Sønn.
Nordahl, T. (2000). *Samarbeid mellom hjem og skole. Foreldre i skolen*, 2:11–15.
Nordahl, T. (2007). *Hjem og skole. Hvordan skapeet bedre samarbeid?*Oslo, Universitetsforlaget.

- Nordahl, T. og M-A. Sørli (1996). Samarbeid mellom hjem og skole. Erfaringer og utfordringer. I Sandbæk, M. og G. Tveiten (red.): *Sammen med familien. Arbeid i partnerskap med barn og familie*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Roland, E. (1996). *Mobbing, håndbok til foreldre*. Stavanger. Rebell forlag.
- Roland, E. (1998). *Elevkollektivet*. Stavanger. Rebell forlag.
- Slåttøy, A. (2002). *Problematferd i klasserommet*. Oslo. Cappelen Akademiske forlag.
- Westblad-Dicks, M. (2002). *Å håndtere livet i skolen. Det gode møtet mellom lærere, elever og foreldre*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Westergård, E & Fandrem, H. (2011). *Samarbeid mellom hjem og skole*. Stavanger, SAF, UiS.

FUG (foreldreutvalget for grunnopplæringen) har nyttig informasjon om mobbing og samarbeid mellom skole og hjem på sine hjemmesider:

<http://www.fug.no/>